

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

11 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski (przewodniczący)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

SSN Piotr Telusiewicz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 11 czerwca 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z 28 kwietnia 2022 r., III Ca 751/21,

w sprawie z powództwa A. G.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

I. oddała skargę kasacyjną;

**II. zasądza od pozwanej Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz
powódki A. G. 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) z odsetkami
w wysokości ustawowych odsetek za opóźnienie w spełnieniu
świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia
doręczenia zobowiązanemu niniejszego orzeczenia do dnia
zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

Agnieszka Jurkowska-Chocyk Marcin Łochowski Piotr Telusiewicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 lutego 2021 r., Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi zasądził od pozwanej Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz powódki A. G. kwotę 61 507,43 zł wraz z bliżej określonymi (pkt 1); oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 2); orzekł o kosztach postępowania (pkt 3 i 4).

Wyrokiem z 28 kwietnia 2022 r., Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił apelację pozwanej (pkt 1) i orzekł o kosztach postępowania (pkt 2). Podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego uznając je za własne oraz ocenił, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo zastosował prawo materialne. Podzielił zarówno stanowisko Sądu Rejonowego dotyczące skutków kontroli abstrakcyjnej wzorców umownych, jak i ocenę dotyczącą abuzywności kwestionowanych postanowień umowy kredytowej. Stwierdził, że klauzule indeksacji kredytu kursem waluty obcej nie określają głównych świadczeń stron.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiodła pozwana, zaskarżając ten wyrok w całości. Skarżąca podniosła zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”); art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, art. 65 k.c., art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13.

W oparciu o podniesione zarzuty wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, jak również uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji w części, tj. w zakresie pkt 1, 3 i 4 oraz orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, jak również uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji w części, tj. w zakresie pkt 1, 3 i 4 oraz przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania w zaskarżonej części. Jednocześnie wniosła o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie podkreślić należy, że według art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozagę nieważność postępowania. Ze względu na brak stwierdzonych przesłanek nieważności postępowania, zakres rozpoznania skargi ograniczony jest zatem do podniesionych przez skarżącą zarzutów, które odnoszą się do kwestii materialnoprawnych, wyjaśnionych już w orzecznictwie i nie budzących zasadniczych wątpliwości.

Nie można się zgodzić ze stwierdzeniem skarżącej, zgodnie z którym Sąd Okręgowy przyjął, że klauzula ryzyka walutowego oraz klauzula zmiennego oprocentowania mają charakter abuzywny ze względu na niespełnienie przez bank obowiązków informacyjnych, których zakres określany jest następczo, a w chwili zawierania umowy nie wynikał z przepisów prawa. Wbrew treści powołanego zarzutu, wyjaśnione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyny abuzywności obu postanowień nie sprowadzały się do zaniechania dotyczącego obowiązków informacyjnych. Sąd odwoławczy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym o niedozwolonym charakterze postanowień dotyczących indeksacji zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu oraz wysokości rat przesądza odwołanie się do kursu franka szwajcarskiego, który według umowy mógł być ustalony przez pozwaną jednostronnie i w sposób dowolny, uniemożliwiający powódce przewidzenie wysokości jej własnego świadczenia. Ocena dokonana przez Sądy obu instancji w tym zakresie jest prawidłowa, a postanowienia umowne o treści zbliżonej do zawartych w spornej umowie kredytowej były wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego i konsekwentnie są uznawane za abuzywne (m.in. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020 r., nr 7-8, poz. 64; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 334/22).

Z kolei w odniesieniu do klauzuli zmiennego oprocentowania należy zauważyć, że Sąd Okręgowy uznał za prawidłowe zastosowanie prawa materialnego przez Sąd Rejonowy, który wyjaśnił, że abuzywność powyższej klauzuli wynika z zastrzeżenia sobie przez bank swobody w podejmowaniu decyzji o zmianie oprocentowania. Oparcie rozważanego zarzutu na błędnym założeniu przesądza zatem o jego niezasadności.

Nie mógł również odnieść zamierzonego skutku zarzut, zgodnie z którym obie klauzule – ryzyka walutowego oraz zmiennego oprocentowania – zostały sformułowane w sposób jednoznaczny ze względu na ich sporządzenie prostym i zrozumiałym językiem, co miałoby w rezultacie prowadzić do wyłączenia kontroli dokonywanej na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. W orzecznictwie wyjaśniono, że wymaganie, aby warunek umowny był wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, zawarte w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, wykracza poza możliwość jego zrozumienia z gramatycznego punktu widzenia. Konieczne jest bowiem również, aby umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działania mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (m.in. wyroki TSUE: z 10 czerwca 2021 r., C-776/19-782/19, VB i inni przeciwko BNP Paribas Personal Finance SA oraz AV i in. przeciwko BNP Paribas Personal Finance SA, Procureur de la République; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai przeciwko ERSTE Bank Hungary Zrt.; z 20 września 2018 r., C-51/17 OTP Bank Nyrt. i OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt. Przeciwno Teréz Ilyés i Emilowi Kissowi; z 20 września 2017 r., C-186/16, R. P. Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA; z 30 kwietnia 2014 r., C 26-13, Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt; oraz wyroki SN: z 25 lipca 2024 r., II CSKP 1424/22; z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22).

Niezasadny okazał się również zarzut dotyczący braku wyciągnięcia właściwych wniosków z wyodrębnienia w umowie klauzuli ryzyka walutowego, dotyczącej zastosowania mechanizmu indeksacji zobowiązania kredytowego kursem

waluty obcej, klauzuli spreadowej, dotyczącej wyłącznie odesłania do stosowanych przez bank kursów walutowych, a także wyodrębnienia klauzuli zmiennego oprocentowania i klauzuli zmiany oprocentowania. W ocenie skarżącej klauzula ryzyka walutowego i klauzula zmiennego oprocentowania określają główne świadczenia stron i tym samym nie podlegają kontroli pod kątem abuzywności.

Należy wskazać, że klauzule przeliczeniowe zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej określają główne świadczenia stron (m.in. wyroki SN: z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 marca 2022 r., II CSKP 520/22; z 18 sierpnia 2022 r., II CSKP 387/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 898/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 875/22; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22; z 13 kwietnia 2023 r., II CSKP 1228/22; z 18 października 2023 r., II CSKP 122/23; z 25 października 2023 r., II CSKP 860/23; z 28 marca 2024 r., II CSKP 2379/22). Ich ocena z perspektywy przesłanek abuzywności jest przy tym dopuszczalna, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, co – jak wskazano powyżej – nie sprowadza się do sformułowania językowego. Niejednoznaczne sformułowanie klauzul przeliczeniowych w spornej umowie kredytowej przesądza o dopuszczalności uznania ich za abuzywne.

Nie ma przy tym podstaw dla odrębnej oceny abuzywności klauzul ryzyka walutowego i klauzul przeliczeniowych. Podzielić należy pogląd o ścisłym związku tych postanowień. W orzecznictwie wskazuje się, że składają się one łącznie na przyjęty w umowach kredytu mechanizm indeksacji. Klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej, pozwalającej na ustalenie wysokości świadczeń stron. Z kolei zamieszczenie klauzuli przeliczeniowej ma rację bytu wyłącznie w umowie, w której znaczenie ma ryzyko kursowe (zob. m.in. wyroki SN: z 10 maja 2022 r., II CSKP 382/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22; z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22).

Niedopuszczalność odrębnej oceny klauzuli spreadowej i klauzuli ryzyka walutowego wynika również z treści uchwały składu całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118). Powyższa uchwała ma moc

zasady prawnej, wiążącej Sąd Najwyższy również w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę (art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym). Motywy cytowanej uchwały, wyrażone w jej uzasadnieniu, należy uznać za aktualne.

Według pkt 1 powołanej uchwały w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Z kolei w myśl pkt 2 w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Za niezasadne należy tym samym uznać zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące możliwości utrzymania spornej umowy w mocy jako kredytu złotowego, albo też kredytu waloryzowanego kursem CHF ustalonym w sposób inny niż w umowie.

Ponieważ w spornej umowie kredytu zawarto postanowienia abuzywne dotyczące sposobu ustalania kursu waluty w sposób jednostronnie i dowolnie ustalony przez pozwany bank, nie ma możliwości wyeliminowania z umowy wyłącznie tych postanowień przy zachowaniu waloryzacji świadczenia powódki kursem CHF. Brak jest również możliwości zastąpienia kursu określonego na podstawie tabeli banku kursem ustalonym w inny sposób, w szczególności przez odwołanie się do średniego kursu NBP w oparciu o art. 358 § 2 k.c. (m.in. wyroki SN: z 24 stycznia 2023 r., II CSKP 303/22; z 31 marca 2023 r., II CSKP 775/22; z 27 marca 2024 r., II CSKP 1258/22; z 7 maja 2024 r., II CSKP 892/23; z 9 lipca 2024 r., II CSKP 249/24).

Podobnie, jak w przypadku postanowienia dotyczącego ustalania kursów waluty obcej, nie ma podstaw do wyodrębniania i odmiennej oceny klauzuli zmiennego oprocentowania oraz klauzuli warunków zmiany oprocentowania. Abuzywność postanowienia zawartego w § 10 ust. 2 umowy, prawidłowo oceniona przez Sądy obu instancji, skutkuje uznaniem mechanizmu zmiany oprocentowania za niewiążący na podstawie art. 385¹ § 1 k.c.

Mając na względzie przedstawioną argumentację, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzeczono jak w punkcie I wyroku.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Marcin Łochowski

Piotr Telusiewicz